

PMM

Stig Forneng
2001-03-06

Högskolornas resultat år 2000

Efter mer än tio års utbyggnad av grundutbildningen vid universitet och högskolor börjar en viss mättnad i efterfrågan att märkas. Det framgår när universitet och högskolor redovisar utfallet av verksamheten för år 2000. Den samlade utbildningsvolymen har visserligen fortsatt att öka, men ökningen är bara 3,5 procent jämfört med det totala expansionsutrymmet på 7 procent för år 2000.

Utvecklingen är olika för olika lärosäten, men tendensen är klar. Fler och fler lärosäten får svårigheter att rekrytera tillräckligt med studenter för att nå upp till hela den volym som ligger i uppdraget. Under år 2000 nådde bara en tredjedel av lärosätena upp till det så kallade takbeloppet som sätter den övre gränsen för den av riksdagen finansierade grundutbildningsvolymen. Det är också första gången sedan det nya anslagssystemet infördes 1993 som den samlade volymen ligger lägre än det av riksdagen satta målet.

Intrycket av avmattning i efterfrågan förstärks av att det slutliga utfallet blev 2 procent lägre än vad läroanstalterna förutsåg i de delårsrapporter de lämnade i augusti 2000. Samtidigt bör dock sägas att skillnaderna mellan lärosätena är stora och det gäller också efterfrågan på olika slag av utbildning. Många utbildningar är kraftigt översökta.

En annan faktor som tillhör bilden är att fram till sommaren 2000 fanns restriktionen att ökningen av utbildningsutbudet skulle ske på utbildningar med teknisk och naturvetenskaplig inriktning, vilket är det område som generellt sett har haft den högsta kapaciteten i relation till efterfrågan. Därefter har denna restriktion släppts. Effekterna av detta syns dock knappast i resultaten för år 2000.

Fortsatt ökning för teknik och naturvetenskap

Den statligt finansierade utbildningen vid universitet och högskolor utom vissa specialhögskolor (t.ex. de konstnärliga) omfattade en volym av 234 000 helårsstudenter år 2000. Föregående år var motsvarande antal 226 000 helårsstudenter, dvs. en ökning med 3,5 procent.

Mest har antalet helårsstudenter ökat inom det prioriterade området naturvetenskap och teknik. Ökningen var 5 procent, vilket innebär att i den statligt finansierade grundutbildningen fanns 37 procent av helårsstudenterna inom området naturvetenskap och teknik under år 2000.

Jämfört med 1999 ökade antalet helårsstudenter år 2000 vid alla läroanstalter utom sex. Men ökningarna är alltså i många fall mindre än vad som skulle varit möjligt med

hänsyn till takbeloppen. I sex fall är utfallet tio procent eller mer under "taket". Det gäller Växjö universitet, Högskolan på Gotland, Högskolan i Skövde, Högskolan i Trollhättan/Uddevalla, Lärarhögskolan i Stockholm och Mitthögskolan. För alla dessa läroanstalter utom Lärarhögskolan i Stockholm blev utfallet dessutom sämre än vad som förutsågs i delårsrapporten.

Stor överproduktion i förhållande till riksdagens uppdrag är ovanligare, men två läroanstalter redovisar fortfarande 5 procent respektive 6 procent mer grundutbildning än vad som ryms inom riksdagens takbelopp för ersättning. Det är Högskolorna i Borås och Halmstad.

Det ekonomiska resultatet

Läroanstalternas ekonomiska resultat är varierande. Hälften visar minusresultat, hälften plusresultat. Minusresultaten är något fler än föregående år, men skillnaden är liten.

Vid de mindre högskolorna och de nya universiteten där grundutbildningen dominerar verksamheten samvarierar utfallet med hur väl man lyckats genomföra den grundutbildningsvolym man planerat för. Exempel på detta är de sex läroanstalter som hade ett utfall i grundutbildningen som låg tio procent eller mer under "takets" i grundutbildningen. De visar alla ett minusresultat. Ett underskott i grundutbildningen slår mer direkt igenom i totalresultatet vid dessa lärosäten än vid de lärosäten som har en stor forskningsvolym, dvs. de stora universiteten, de tekniska högskolorna och Karolinska institutet.

Lärarhögskolan i Stockholm och Mitthögskolan har genom sina kraftiga minusresultat en utgående balans som ligger nära noll, men båda har fortfarande ett positivt eget kapital. Överlag gäller att de minusresultat läroanstalterna redovisar för år 2000 mer än väl har täckning i de överskott som de har redovisat tidigare. Sedan Södertörns högskola tillfördes 100 miljoner kronor under år 2000 är det bara den nya Högskolan på Gotland som redovisar ett negativt eget kapital.

Jämfört med den prognos för det ekonomiska resultatet som lärosätena gjorde i delårsrapporterna blev utfallet för två tredjedelar av läroanstalterna bättre, trots att intäkterna från grundutbildningen i allmänhet blev lägre än vad prognoserna i delårsrapporterna pekade mot.

Lärosätenas samlade överskott (dvs. summan av de balanserade kapitalförändringarna från tidigare år och kapitalförändringen år 2000 enligt respektive årsredovisning) uppgick till 3,4 miljarder vid ingången i år 2001. Det motsvarar tio procent av den totala kostnadsomslutningen vid dessa läroanstalter som var 35,4 miljarder kronor år 2000. Omslutningen ökade med 7,8 procent i löpande priser, dvs. cirka fem procent i fast pris.

Ekonomiskt resultat samt grundutbildningsvolym år 2000 enligt lärosätenas årsredovisningar

	Organisationen totalt			Grundutbildningen				Helårsstudenter**		
	Resultat milj kr	Utgående balans milj kr	Omslutning milj kr	Tak- belopp milj kr	Utfall milj kr	Överprod i proc av tak	Lager i proc av tak	1999	2000	För- ändring proc
Universitet										
Uppsala	-41,4	284,2	3446,5	786,2	768,4	-2,3	7,2	17 203	17 712	3,0
Lund	-27,6	613,0	4199,0	994,0	967,4	-2,7	6,8	21 202	21 544	1,6
Göteborg	26,0	68,6	3393,0	959,0	931,2	-2,9	6,6	20 416	20 276	-0,7
Stockholm	10,3	188,0	2312,1	646,8	642,0	-0,7	2,3	19 698	19 883	0,9
Umeå	24,2	401,9	2248,9	721,2	690,8	-4,2	4,4	14 136	14 337	1,4
Linköping	-3,8	217,2	2072,2	712,4	718,9	0,9	10,0	13 758	14 326	4,1
Karolinska	186,5	795,4	3006,4	210,4	211,5	0,5	10,0	3 015	2 477	-17,8 ***
KTH	-15,0	87,0	2414,3	695,6	641,9	-7,7		10 521	10 570	0,5
Chalmers	-65,8	19,3	1997,4	517,7	475,9	-8,1		7 326	7 571	3,3
Luleå	0,5	90,6	953,5	375,0	368,0	-1,9	7,4	7 065	7 100	0,5
SLU	37,6	198,9	2014,8					3 619	3 447	-4,8
Karlstad	-7,9	12,7	545,1	299,2	277,4	-7,3		6 715	7 126	6,1
Växjö	-9,2	30,0	436,5	257,3	231,5	-10,0		6 282	6 537	4,1
Örebro	42,7	46,7	543,6	309,2	309,3	0,0	8,9	6 442	6 997	8,6
Summa universitet	157,1	3053,6	29583,4	7484,1	7234,2	-3,3	5,1	157 398	159 903	1,6
Högskolor										
Borås	2,1	29,5	298,6	172,8	181,6	5,1	10,0	3 430	3 822	11,4
Dalarna	3,0	8,0	353,8	211,4	199,1	-5,8		4 124	4 735	14,8
Gotland	-8,9	-17,9	100,1	51,2	45,9	-10,5		996	1 098	10,2
Gävle	9,8	54,0	353,9	197,7	204,4	3,4		4 553	5 101	12,0
Halmstad	-1,8	17,2	264,6	146,3	155,1	6,0	10,0	3 797	4 254	12,0
Jönköping	27,3	44,1	304,8	183,8	183,4	-0,2		4 394	4 763	8,4
Kalmar	-15,2	12,6	399,6	232,6	210,4	-9,5		4 080	4 601	12,8
Blekinge tekniska höögskolan	9,6	24,9	305,7	146,5	132,8	-9,4		2 861	2 826	-1,2
Kristianstad	4,7	18,1	265,0	163,5	168,1	2,8	1,4	3 729	4 152	11,3
Skövde	-4,1	53,6	231,2	144,4	125,0	-13,5		2 479	2 766	11,6
Trollhättan/Uddevalla	-4,3	14,4	229,0	130,8	112,7	-13,8		2 686	2 943	9,6
Idrottshögskolan	0,5	20,6	54,4	35,1	35,6	1,5	10,0	369	358	-3,0
Lärarhögskolan	-21,0	4,9	401,6	283,4	242,2	-14,5		4 936	4 975	0,8
Malmö	-11,7	8,5	670,7	385,8	358,3	-7,1		6 494	7 547	16,2
Mitthögskolan	-28,9	2,3	720,5	419,9	345,2	-17,8		8 474	8 134	-4,0
Mälardalen	-21,0	35,5	517,6	290,8	295,9	1,7	3,7	6 346	6 654	4,9
Södertörn*	80,5	41,5	391,7	169,1	170,8	1,0	0,0	4 922	5 414	10,0
Summa högskolor	20,6	371,8	5862,9	3365,0	3166,2	-5,9	1,4	68 670	74 143	8,0
Totalt	177,7	3425,5	35446,2	10849,1	10400,3	-4,1	4,0	226068	234 046	3,5

* För Södertörn inkluderar resultatet ett kapitaltillskott på 100 miljoner kronor.

** Finansierade av statliga anslag, här ingår t.ex. ej landstingsfinansierad vårdutbildning.

*** Minskningen beror till stor del på att sjukgymnastutbildningen inte längre är statligt finansierad.

